

N:o 51.

Ank. till Riksd. kansli den 22 mars 1898, kl. 2 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion angående lagstiftning
till förekommande af olycksfall vid begagnande af trösk-
verk och dermed jämförliga inrättningar.*

Uti en i Andra Kammaren väckt och derifrån till lagutskottet hänvisad motion, n:o 89, anför herr *A. Olsson* i Ornakärr:

»Användandet af maskiner vid landtmannaarbeten medför visserligen, att dessa arbeten utföras både fortare, billigare och stundom bättre än med de gamla redskapen, men också ökade svåra olycksfall. Särskildt synes detta blifva förhållandet, när man vid trösk- och hackelse-verk m. fl. har drifmekanismen förlagd vid jorden tvärs öfver vandringsbanan, der dragare och körsvenner måste gå fram.

Om åtskilliga olycksfall vid tröskverk samt sätten att förekomma sådana, innehåller »Helsövännen», 1 årg. n:o 21, sid. 404, en uppsats delvis hemtagd ur »Vårt Land», der en insändare bland annat yttrat följande: »Det är visserligen en allmän åsigt, att olycksfall icke helt och hållet kunna undvikas och att de äfven under de bäst ordnade samhällsförhållanden med en viss procent ingå uti sjukdoms- och döds-listorna;

men hvad särskildt beträffar det slag af maskiner, med hvilka vi här sysselsätta oss, måste det erkännas, att nödiga försigtighetsmått *ytterst sällan* iakttagas. Det gick väl an förr i världen, då man begagnade tröskverk, hvilkas drifhjul var förlagdt ofvan om dragarne och dess körsvenner, då voro dessa senare skyddade för möjligheterna att skadas af maskineriet. Nu åter ser man mer och mer användas tröskverk, hvilkas drifmekanism är särdeles sammanträngd och förlagd strax invid jordytan, drifaxeln eller ledstången går tätt intill marken, och öfver densamma måste så väl dragare som körsvennen klifva hvarje hvarf, som rörelsen fortsättes. Denna drifaxel och särskildt de delar deraf, som benämnas ledkoppel, utgöra en stor fara för körsvennerna, så mycket mera som dessa oftast äro i barnåldern. Den snabbt kringnurrande axeln eller ledkopplet fattar med stor lätthet uti de körandes kläder, allra lättast uti en flickas kjolar, kläder och kroppslemmar lindas med en förfärande kraft upp kring axeln, och den stackars varelsen är i lyckligaste fall krympling för lifstiden. Alla dessa olycksfall, som inträffa uti tröskvandringen, *skulle med största lätthet kunna förekommas*, om man blott ville använda litet eftertanke och en ytterst ringa kostnad. Tre bräder sammanfogade som en ränna, hvilken stjälpes öfver drifaxeln, skulle helt och hållet borttaga farorna för att densamma kunde gripa fast uti körsvennernas kläder. Kanske skulle det behövas en kortare och något vidare dylik ränna eller låda att stjelpa öfver ledkopplet, kanske skulle en omtänksam landtman finna skäl att öfverbygga hela tröskverkets kuggmekanism med en flyttbar och söndertagbar cirkelformig låda, hvilken derjemte gjorde nytta genom att bevara mekanismen. Öfverbyggnaden öfver drifaxeln och ledkopplen är och blir det viktiga.»

Uppsatsen, ur hvilken det ofvan anförda blifvit hemtadt, innehåller äfven statistiska uppgifter för åren 1884—1886, enligt siffror ur medicinalstyrelsens berättelser, om personer, som blifvit skadade i tröskverk och derefter vårdats å lasaretten. Antalet under 1883 utgjorde 220 och 1884 142 personer. Huru många, som blifvit på vandringsbanor vid tröskverk ihjelslagna eller för kroppsskador vårdade i hemmen, derom saknas uppgifter. Af senaste befolkningsstatistiken för 1895 finner man, att dödsfall genom olyckshändelser i qvarnar, sågar, maskiner och dylikt under nämnda år uppgått till 46 personer, samt af annan ej specificerad orsak till 309, men man saknar dock ett bestämdt sifftal för dem, hvilkas död förorsakats af obetäckta drifaxlar och drifkoppel till trösk-, hackelse- och andra verk. Likaledes är jag ej i tillfälle att lemna uppgift om dem, som vid nämnda

verk erhållit större eller mindre kroppsliga skador. Säkert är dock, att många egare och brukare af sådana verk icke skydda nämnda drifmekanism till sådana verk för att förekomma olyckor, och att ännu ofta olyckshändelser inträffa såsom följer af sådan försummelse. Som bevis för detta påstående vill jag exempelvis anföra hvad en af mig känd person meddelat, nemligen att nyligen vid ett tröskverk i F. socken »en flickas ben formligen snoddes omkring ledaxeln» och att vid ett annat tillfälle en lantbrukares dotter i H. by genast ihjelslogs, emedan hennes kläder fastnade i ledstängen till ett tröskverk.

För att förekomma dylika olyckshändelser, synes mig som det verk sammaste medlet vore, att lagstiftningen stadgade, att den, som eger eller brukar dylika verk, till hvilka ledstänger eller ledkoppel höra, skall på lämpligt sätt öfvertäcka dessa vid ansvarspåföljd för den försumlige, samt att inom hvarje kommun, der dylika verk finnas, försedda med ledstänger och ledkoppel, skola vid kommunalstämma utses personer för längre eller kortare perioder med skyldighet att besigtiga skyddsmedlen vid drifmekanismen för dylika verk och med rätt för dessa af kommunen utsedde att förbjuda verkens begagnande, när ledstänger och ledkoppel äro i saknad af nödig skyddsbetäckning.»

På grund af hvad motionären sålunda anført, hemställer han, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t tacktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana stadganden, att egare och brukare af tröskverk, hackelseverk eller andra dylika verk, till hvilka ledstänger och ledkoppel höra, skola vid laga ansvar vara skyldiga att på lämpligt sätt öfvertäcka nämnda drifmekanismer för att förekomma olyckshändelser, äfvensom att kommuner, der sådana verk finnas, åläggas att å stämman för längre eller kortare perioder utse personer med rätt och skyldighet att besigtiga nämnda drifmekanism och förbjuda dess begagnande till dess behöflig betäckning anskaffats.

Af de statistiska uppgifter, som i motionen meddelas, framgår visserligen, att vid begagnande af tröskverk och dermed likartade inrättningar olycksfall med kroppsskador till följd ej sällan inträffat. Utskottet tror dock, att de ojemförligt flesta af dessa olyckor icke, såsom motionären synes förmena, inträffat på grund af farlig beröring med verkets drifmekanism utan vid den s. k. matningen af verken.

Huru härmed än må vara förhållandet, anser utskottet det ej vara lämpligt eller ändamålsenligt att införa lagbestämmelser, sådana som de af motionären föreslagna.

Dels kunna, enligt hvad inom utskottet upplysts, olyckshändelser af angifven art svårligen inträffa, utan att grof vårdslöshet föreligger — och skyddsåtgärder deremot lära näppeligen kunna i lagstiftningsväg vidtagas — dels skulle kontrollen öfver de ifrågasatta bestämmelsernas tillämpning blifva förenad med ganska afsevärda kostnader; dels torde en hel mängd arbetsområden kunna uppvisas, der maskiner af lika stor farlighet som de af motionären åsyftade användas, utan att i afseende å dem någon särskild lagstiftning om skydd mot yrkesfara ansetts böra vidtagas, i följd hvaraf motionärens förslag, äfven om det i och för sig vore förtjent af gillande, måste anses till sin omfattning allt för begränsadt för att böra ensamt för sig genomföras.

Utskottet anser sålunda, att det allt fortfarande bör, såsom hittills, öfverlemnas åt den enskilde att vidtaga de åtgärder uti de af motionären angifna afseenden, hvilka kunna finnas nödiga, och får utskottet alltså hemställa,

att förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 22 mars 1898.

På lagutskottets vägnar:

K. S. HUSBERG.